Táncold körbe Magyarországot online! – Galgamente

2020/04/20

A sorozat most következő részeiben a Galga menti *verbunk* és *csárdás* lépéseit tanulhatják meg.

Nyolc tájegység jellegzetes táncait tanulhatja meg otthonában az Országos Széchényi Könyvtár segítségével. A táncok tanítását a legkiválóbb gyermekegyüttesek tagjai, a Szarvasi Gyermek Szólótánc fesztivál díjazottjai mutatják be.

A táncokat a MTA BTK Zenetudományi Intézet Néptánckutató Archívuma filmjeivel illusztráljuk, amelyeket az Országos Széchényi Könyvtár YouTube-csatornáján [1] tesszük közzé 2020. március 27-től kezdődően péntek délután 17.00 és 18.30 órától.

#táncold körbe Magyarországot online [2]

GALGAMENTE
Két epizód: Verbunk (13 perc), Csárdás (20 perc)

A Galga folyó völgyében elterülő falvak, Kartal, Bag, Tura, Galgamácsa, Hévizgyörk, bár Budapesttől alig 50 kilométernyire találhatók, a legutóbbi időkig megőrizték jellegzetes hagyományaikat. Az apró hímzéssel díszített bő szoknyás Galga-menti asszonyok ma is népviseletben árulják a zöldséget a budapesti piacokon. A kétmilliós metropolisz közelsége ellenére még néhány évtizeddel ezelőtt teljes táncrendet, karikázót, verbunkot, lassú és friss csárdást, gyermekjátékokat, népviseletet lehetett találni ezen a vidéken.

Régen a falusi fiatalság szinte egyedüli társasági találkozóhelye, szórakozási lehetősége a táncmulatság, a bál volt. A tánc kiemelt szerepét jellemzi, hogy a fiúk akkortól számítottak legénynek, amikor már részt vehettek a táncmulatságokon, és a leányok csak akkor lehettek nagylányok, ha elhívták, befizették őket a bálba. Így aztán a táncmulatságra legények, leányok egyaránt gondosan felkészültek.

A leány öltözködésében szinte az egész család részt vett. Mindig figyelembe vették, hogy az előző vasárnapon vagy mulatságon milyen ruhát viselt a lány és nagy szégyen volt ugyanazt egymásután kétszer felvenni. A templombajáráskor viselt „posztószoknyát” a mulatságra könnyebbre cserélték, de alsószoknyából a tánchoz is sokat illett felvenni. A táncviselethez hozzátartozott a hímzett zsebkendő is, amit a leányok tánc közben háromszög alakúra hajtva viseltek bal kezükben. Régen a legnagyobb ünnepeken is mezítláb táncoltak a leányok. Később kezdtek a táncba bőrpapucsot, majd csizmát is viselni, míg divatba nem jött a máig is közkedvelt csatos lakkcipő.

A leányok sokszor két harisnyát is felhúztak, hogy - ahogy mondták – „fehérebb legyen a lábuk”.
A legények búbostetejű kalapban táncoltak. A kalap mellé nagy szál rozmaring tűztek, mert akinek nem volt arról mindenki tudta, hogy nincs szeretője. A legények általános viselete a táncban a csizma volt. Aki tehette, a csizmájára sarkantyút kötött. A sarkantyús legényeknek nagy becsülete volt, hiszen közülük kerültek ki a legjobb táncosok. A többiek gyakran kölcsönkérték tőlük a csizmát, és cserébe bort vagy táncot rendeltek, hogy sarkantyús csizmában táncolhassanak.

Verbunk
A Galga menti falvakban a szólóban járt férfitánc, a verbunk, az első világháború előtt élte virágkorát. Ekkor minden táncrend verbunkkal kezdődött, és azt majdnem minden férfi táncolta. A verbunkos divat múlásával a férfitáncot felváltotta a hasonló tempójú és kíséretű lassú csárdás. Ekkor a verbunkot már csak a legjobb táncosok, elsősorban a lakodalmakban, bemutató jelleggel járták.

A csoportos formában táncolt verbunk során a táncosok az óra járásával ellenkező irányba haladva, egymáshoz igazodva, de saját figuráikat szabadon rögtönözve táncoltak. Néha az állandó körben haladás is felbomlott, amikor ketten egymás felé fordulva, esetenként jobb kezükkel összefogódzva vagy vállon összekapaszkodva járták a verbunkot. Egy-egy legény a kör közepére ugrott, vagy kivált a többiek közül és a zenekar előtt folytatta a táncot.

Csárdás
Régen a Galga menti táncrend verbunkból és friss csárdásból állt. Érdekes kettősséget láthatunk itt a csárdás táji változataiban. A lassú csárdás az első világháborút követően terjedt el, amikor a férfiak néhány figura eltáncolása után beintették a lányokat és a verbunkos zenére páros táncot – azaz lassú csárdást jártak. Ezt követte a friss, amelyben a bukós vagy mártogatós motívumok mellett a jellemző csalogatós párelengedést is gyakran alkalmazták, és így vált teljessé a párostánc-forma. Talán nem túlzás állítani hogy a nyugati palócság legdélibb táján, a Galga-vidéken találhatók a leggazdagabb friss csárdás-változatok.

Közreműködött: Galga zenekar Tóth Mihályné Gödöllői Táncegyüttes táncosai: Kósa Mandula, Rácz Emília, Babinszki Rihárd, Moussa Ahmed
Felkészítő tanár: Iglói Éva Széphalmi Zoltán

Galgamenti csárdás [3]

Galgamenti verbunk [4]

2020/04/20 - 10:18

Source URL: https://oszk.hu/en/node/4793

Links:
[1] https://www.youtube.com/user/nemzetikonyvtar/videos
[2] http://www.oszk.hu/hirek/tancold-korbe-magyarorszagot-online
[3] https://www.youtube.com/watch?v=L-_hbbrO2lo
[4] https://www.youtube.com/watch?v=q7J27fatN1M
[5] https://oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek